

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ - ГР. БАТАК

ул. „Иван Вазов“ № 3, тел. 03553/23-34, e-mail: 1302491@edu.mon.bg

Утвърдил:.....
Директор: Райна Вълчинова

**МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ
НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ В УЧИЛИЩЕТО**

И

**АЛГОРИТЪМ
ПРИ УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ**

ЗА УЧЕБНАТА 2022/2023 ГОДИНА

**АКТУАЛИЗИРАН
С РЕШЕНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ СЪВЕТ ОТ ЗАСЕДАНИЕ,
ПРОВЕДЕНО НА 12.09.2022 ГОДИНА/ ПРОТОКОЛ № 11**

I. Цели

Въвеждането на общ механизъм за противодействие на тормоза в училище цели постигане на реален напредък в справяне с насилието. Това може да бъде постигнато само с прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от участниците във възпитателния процес – училище – ученици – родители и се подкрепя от отговорните институции.

II. Същност на понятието тормоз

1. Дефиниция

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Това е:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позицията на силата;
- Повтаря се многократно във времето

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **Психически тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- **Социален тормоз** - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;
- **Сексуален тормоз** – всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер; измисляне на сексуални прякори или имена; подигравки със сексуално значение; бележки и надписи със сексуално съдържание;
- **Кибернасилие и Кибертормоз** – осъществява се в дигитална среда чрез дигитални устройства - разпространяването на обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на ученика или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

Ако дете е въввлечено в рискова ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат дори да бъдат по-унизителни, тъй като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора.

В много случаи социалният и психическият тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват и се считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие.

Усилията за справяне с насилието от деца над деца трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

2. Роли в ситуации на тормоз

В ситуацията на тормоз могат да бъдат въввлечени много деца, като ролите могат да се разделят по следния начин:

- **мъчител (агресор)** - инициатор и изпълнител, който кани другите да се присъединят, лидер, който измисля нови начини за издевателство;
- **помощник на мъчителя** - помага с цел да получи одобрението на мъчителя, присъединява се към тормоза, когато вече е започнал;
- **подкрепящ мъчителя** - винаги присъства, дори да не се намесва активно; присмива се на жертвата, окуражава мъчителя, приканва другите да се забавляват;

- **защитник на жертвата** - опитва се да каже на другите да спрат, вика за помощ, защитава или насърчава жертвата;
- **страничен наблюдател** - стои настрана, преструва се, че не забелязва, не взема страна и не прави нищо;
- **жертва** - обект на тормоза.

Има и малка група деца, които са едновременно и насилници и насилвани. Обикновено такива деца са тормозени от някой „по-силен“, а те реагират като тормозят някой по-слаб от тях. За ефективното справяне с насилието и тормоза от изключително значение е да се повлияе и промени поведението на всеки ученик, а не да се съсредоточат усилията само върху преките извършители и потърпевши. Начините и подходите за това са различни, но те са неделима част от общата стратегия за справяне с явлението.

III. Основни елементи на механизма за противодействие на тормоза в училище

1. Разработване и въвеждане на превантивни мерки за предотвратяване и противодействие на тормоза в училище.

Причините за насилието са много и комплексни и училището трудно би могло да повлияе на всички. То може обаче успешно да намали тези фактори, които са свързани със средата в училище и които допринасят за проявата на агресия, както и за утвърждаване на агресивни модели на поведение като например:

- непоследователните и наблягащи на наказанието подходи за справяне с нежеланото поведение на децата;
- неясните правила и очаквания за това какво представлява приемливо поведение в училище;
- недостатъчните усилия за възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията, липсата на ефективна система за надзор и др.
- физическата среда в училище също може да бъде предпоставка за изява на агресивното поведение;
- нагласите към ученето и съревнователният елемент между учениците;

Основният принцип е прилагането на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминиране на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

Превантивните мерки в училище трябва да започнат задължително с оценка на проблема с насилието, както и с определяне на елементите на училищната компетентност за справяне и недопускане на явлението.

1.1. Осъзнаване и оценка на проблема.

Оценката и осъзнаването на проблема е първата стъпка към неговото решаване. Оценката на проблема изисква да се даде отговор на следните въпроси: Осъзнава ли се проблемът и какво се знае за него? Кои видове и какви форми на тормоз има в училището? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците?

Оценката се извършва регулярно, в началото и в края на учебната година и се организира от училищното ръководство, чрез анкетиране на учениците по класове.

Анкетата се провежда от класните ръководители до 30 октомври и до 30 април. Обработка се от Координационен съвет, съответно до 10 ноември и 15 май. На базата на извършената оценка се изготвя план за противодействие на училищния тормоз. Този план се ревизира и актуализира всяка година.

Изследването на проблема се обсъжда на педагогически съвет, с непедагогическия персонал, с родителите и децата.

1.2. Дефиниране на елементите на училищната компетентност

- **Създаване на училищен координационен съвет, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.**